

N:o 174.

Af Herr Per Nilsson från Christianstads län: Derom att den kommunala rösträtten måtte blifva lika för alla som skatta till kommunen efter 2:dra artikelns bevillning.

Den lösning man för ett årtionde sedan sökte gifva frågan om den kommunala röst- och beskattningsrätten efter *förmögenhetsprincipen*, måste anses mindre lycklig. Erfarenheten, fastän ännu ej särdeles lång, har redan visat detta. Det kränkta rättsmedvetandet har föranledt ett ständigt stigande missnöje med de nya kommunallagarne. Det intresse för allmänna angelägenheter och för sjelfstyrelse, som man genom dem åsyftade att skapa, har i följd af de obemedlades, d. v. s. den stora massans, majoritetens, otvifvelaktiga maktlöshet mot den bemedlade minoriteten, efter hand bortdomnat. Och det skulle förmodligen alldeles hafva försvunnit, om ej nämnda minoritet genom öfverhandtagande missbruk af beskattningsrätten åstadkommit rörelse och motstånd.

Missbelåtenhet med den nya kommunallagstiftningen har gifvit sig luft vid alla riksdagar efter dess införande. Redan vid 1865—1866 årens riksdag väcktes inom Borgare- och Bondestånden trenne särskilda förslag om ändring i den färska lagen. År 1867 uppgick antalet af dylika motioner, enligt hvad en motionär upplyser, till fem, år 1868 till fjorton, år 1869 till sex (af 13 motionärer), år 1870 till fem, år 1871 till tre (af hvilka ett par, en för stad och en för land, tillkommit efter afstal mellan liktänkande riksdagsmän), vid 1872 års riksdag till fem (om hvilka likaledes flere riksdagsmän förenat sig) samt vid 1873 års riksdag till tre. Svårt torde vara att uppvisa någon annan fråga, som varit föremål för så många och så tätt upprepade motioner.

Emellertid hafva de åsyftade förändringarne, naturligtvis efter motionärernas olika synpunkt, varit af olika beskaffenhet. Än har man

föreslagit minskning af de bemedlades öfverväldigande röstöfvervigt genom införande af *absolut eller relativt maximum*, hvilket äfven blifvit infördt i städerna. Än har man försökt afhjelpa missförhållandet medelst *graderade röstskalor*. Eller också har man påyrkat *lika rösträtt*, dels blott vid kommunala val, dels både i afseende på val och beskattning.

Försöken att jemka mellan förmögenhetsprincipen och personlighetsprincipen medelst röstmaxima eller graderade skalor synes mig likväl alltid varit behäftade med en påtaglig inre svaghet, härledande sig dels derifrån, att de i sjelfva verket blott utgöra nödhjelpsutvägar, som allenast uppskjuta frågans slutliga lösning och blott tillfredsställa ett ringa antal medborgare, dels derifrån att gränserna alltid äro godtyckliga och ej stödja sig på någon sorts grundsats. Samma inre svaghet måste jag äfven anse vidlåda förslagen att skilja rösträtten vid val från rösträtten vid beskattning, emedan beskattningsrätten är lika vigtig för den kommunala sjelfstyrelsen som rösträtten, hvilken sednare dessutom äfven kan hafva afseende på beskattning, såväl genom kommunalfullmäktige och stadsfullmäktige som genom landsting, ehuru med det sistnämnda äfven en politisk funktion är förenad.

Enligt min öfvertygelse kan frågan om den kommunala röst- och beskattningsrätten aldrig på ett tillfredsställande sätt lösas, förr än man lemnat fullt erkännande åt personlighetsprincipen genom införande af lika rösträtt för alla, som skatta för inkomst efter andra artikelns bevilning, hvilket beskattningssätt äfven borde genomföras nedåt i vida högre grad än hittills, på samma gång som de personliga skatterna försvinna. Rättskänslan bjuder oemotståndligt, att alla som till kommunen skatta *lika stor qvot* af sin inkomst, blifva likställda i afseende på kommunala rättigheter och förfogandet öfver kommunens medel. Och denna fordran lärer icke kunna nedtystas, utan skall oupphörligt göra sig gällande, till dess den slutligen uppfylles.

Den hufvudsakliga anledningen till motståndet mot den lika röst-rätten lärer väl kunna sökas i *de bemedlade klassernas obenägenhet att skilja sig från samma otvetydiga förmånsrättighet att till sin fördel utöfva den kommunala beskattningen*, som de genom Riksdagens sammansättning innehafva i afseende på beskattning för statens ändamål. Visserligen kan det vid första påseende synas, som om de bemedlade vid den kommunala beskattningen borde hafva samma intresse för sparsamhet och ändamålsenlighet som de obemedlade, emedan de betala samma qvot af sin inkomst som de senare. Men detta är blott skenbart. Ty de bemedlade skatta visserligen efter fyrkantsberäkningen samma qvot till kommunen som de obemedlade, men de göra det ingalunda äfven till

staten, för fyllande af hvars behof de obemedlade företrädesvis äro belastade, hvarföre de bemedlade vida lättare än de kunna undvara sin qvot till kommunen. Härtill kommer, att en ej ringa del af de kommunala skatterna äro personliga och således af de bemedlade ojemförligt lättare kunna bäras än af de obemedlade. Bland de bemedlade finner man äfven vanligtvis egarne af privilegierade fastigheter eller af lösa kapital, hvilka äro befriade från de kommunala skatter, som särskildt hvila på den i mantal satta jorden. Slutligen tillkommer frestelsen för den bemedlade minoriteten, som eger röstöfvervigten, att till sin fördel beskatta den obemedlade majoriteten för sådana ändamål, som åtminstone ej omedelbart kunna anses röra kommunens angelägenheter — en frestelse hvilken erfarenheten visat, att den ej alltid kan motstå.

Dessa missförhållanden torde svårligen kunna afhjelpas genom något annat medel än lika rösträtt i kommunens angelägenheter, både vid val och beskattning. Häremot invändes visserligen *att de obemedlade då till sin fördel skulle beskatta de bemedlade*. Sådant synes dock omöjligt, då den kommunala beskattningen uppgår till samma qvot af inkomsten för alla. Och så länge de obemedlade till staten skatta större qvot än de bemedlade, synes alldeles otvifvelaktigt, att de i afseende på den kommunala beskattningen måste vara mera intresserade af sparsamhet. Äfven om inkomstbeskattning i vidsträcktare mån än hittills infördes för statens räkning, då alla blefvo likställda, måste alla blifva lika böjda för sparsamhet. Att de obemedlade skulle kunna visa någon benägenhet att höja de personliga skatterna, torde väl ingen vilja påstå. Någon rimlig anledning, att de obemedlade, genom införande af lika rösträtt i kommunala ärenden, skulle till sin fördel vilja eller kunna beskatta de bemedlade, synes följaktligen ej förefinnas. En annan sak blir, om progressiv beskattning i allmänhet, både för statens och kommunens räkning, skulle ifrågasättas; men sådant skulle ej kunna genomdrivas inom kommunerna, utan måste blifva föremål för Riksdagens verksamhet.

En vanlig invändning mot lika kommunal-rösträtt är äfven, *att derigenom grundvalen för Första Kammarans och sålunda också för Riksdagens sammansättning skulle förändras*. Yttersta konsekvensen af denna invändning måste blifva, att kommunallagarne i denna punkt blott borde få ändras på grundlagsenlig väg, men ingalunda att de äro oföränderliga. Och deremot vore i det hela intet att anmärka, om ej redan prejudikat förefunnes på motsatsen, enär för kort tid sedan för städerna genom vanlig kommunallagstiftning såväl det relativa röstmaximum ned-sattes, som absolut maximum tillsattes. Hvad sjelfva saken beträffar, synes den rubbning af Första Kammarans karakter, som skulle kunna

åstadkommas genom lika kommunal rösträtt, vara så ringa, att den knap-
past förtjenar afseende. Denna karakter är betingad dels genom *hög*
census, dels genom *frånvaron af arvode*, dels genom *högre ålder*, dels
genom *längre tjenstetid*, dels genom *valfrihet öfver hela riket* och slutligen
genom *valens medelbarhet*, ofta genom tvänne grader af valmän. Under
dylika omständigheter, och då så många andra kvalifikationer gifva För-
sta Kammaren dess särskilda skaplynnne, synes det verkligten vara af så
ringa betydelse, om den lägsta valförsamlingen röstar efter person eller
förmögenhet, att man med fog kan betrakta nämnda invändning såsom
ett svepskäl.

Något mera vigt torde deremot kunna tillerkännas det skälet, att
blott de till en viss grad bemedlade kunna skaffa sig den *sakkännedom*
och *egna den tid* åt kommunala ärenden, som för deras ändamålsenliga
behandling och handläggning synes behöflig. Men med rätta kan man
å andra sidan påstå, att denna förmögenhetens och bildningens natur-
liga befogenhet till kommunala förtroendeval är så påtaglig, att den
utan tvifvel tillfyllest skulle göra sig gällande, äfven om lika rösträtt
infördes.

Slutligen må erinras, hvad som många gånger förut blifvit upp-
repadt, att en *skärande inkonsequens* måste anses ligga deri, att vid den
kommunala rösträtten förmögenhetsprincipen tillämpas, då vid den poli-
tiska rösträtten, till hvars rätta utöfvande så mycken större urskilning
erfordras, personlighetsprincipen åtminstone öfver strecket får göra sig
gällande.

På grund af ofvanstående skäl anser jag *den lika rösträtten* vid
behandlingen af kommunala ärenden såsom den enda rätta och kloka
samt hyser ingen farhåga, att dess snara införande skall medföra någon
af de inbillade vådor, man vanligtvis förespeglar, hvarjemte jag är öfver-
tygad, att densamma skall blifva det enda tillförlitliga medlet att åväga-
bringa rättelse i de missförhållanden, som nu allmänt öfverklagas.

Jag får således föreslå,

att Riksdagen för sin del måtte besluta, att den kom-
munala rösträtten måtte blifva lika för alla, som skatta
till kommunen efter andra artikelns bevillning.

Om remiss till Lag-Utskottet anhålles.

Stockholm den 29 Januari 1874.

Per Nilsson,
från Christianstads län.

Häruti instämmer
Nils Hansson.